

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สารนิพนธ์ เรื่อง “ความต้องการของผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางคลองเปรม” นี้ ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรมโดยรวบรวมแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ประกอบเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์แห่งองค์ความรู้ รวมไปถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎี
 - 1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
 - 1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด
2. นักโทษประหารชีวิตของเรือนจำกลางคลองเปรม
 - 2.1 แนวทางการปฏิบัติของเรือนจำ ต่อนักโทษประหารชีวิต
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 ความรู้เกี่ยวกับการประหารชีวิตในประเทศไทย
 - 3.2 วิวัฒนาการของโทษประหารชีวิตในประเทศไทย
4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดทฤษฎี

1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ทฤษฎีการจูงใจของ Abraham H. Maslow's General theory of Human Motivation หรือเรียกกันว่า ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Needs-Hierarchy) นั้น นับได้ว่าเป็นทฤษฎีการจูงใจอีกทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง (ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์ , 2543, น. 248-251)

ทฤษฎีของ Maslow จะตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานดังนี้ คือ

1. คนทุกคนมีความต้องการและความต้องการนี้จะมียู่ตลอดเวลาและไม่สิ้นสุด
2. ความต้องการของคนสามารถนำมาเรียงลำดับความสำคัญได้ จากความต้องการระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงขึ้นไปตามลำดับความสำคัญ คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความ

ต้องการด้านความมั่นคงความปลอดภัย ความต้องการทางด้านสังคม ความต้องการด้านมีชื่อเสียง และความต้องการที่จะเกิดความสุขหวังในชีวิต

3. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจพฤติกรรมของคนต่อไปอีก คนจะถูกจูงใจด้วยความต้องการที่อยู่สูงขึ้นไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง

4. ความต้องการที่ได้จากความต้องการของคนจะซับซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่ง อาจจะไม่ทันหมดไป ความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นมา

Maslow ได้จัดลำดับของความต้องการจากต่ำไปสูงดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs or Survival Needs)

ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อการอยู่รอด หรือเพื่อความจำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่ เช่น ความต้องการในเรื่องของ อากาศ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย หรือเรียกว่าง่าย ๆ ว่า “4อ” คือ อาหาร อารมณ์ อาคารและโอสถ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดของคนยังไม่ได้รับการตอบสนองเลย Maslow ได้ชี้ให้เห็นว่าบุคคลใดก็ตามที่ยังอยู่ในภาวะของการขาดแคลนอาหาร ความปลอดภัย การเข้าสังคม และควมมีชื่อเสียงแล้ว บุคคลผู้นั้นจะมีความต้องการในเรื่องของอาหารมากกว่าสิ่งใด ๆ

2. ความต้องการทางด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety or Security Needs)

ความต้องการที่อยู่ในระดับสูงขึ้นไปจะมีความสำคัญก็เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ซึ่งหมายถึงว่า เมื่อคนเราได้รับการตอบสนองในความต้องการทางด้านร่างกาย คือ มีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคแล้ว ก็จะไม่หมดความต้องการ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกายความเจ็บปวดเจ็บป่วย ทั้งของเขเองและครอบครัว และความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ จะเกิดขึ้นมาแทนที่ เมื่อพิจารณาแล้ว ความต้องการทางด้านความมั่นคงปลอดภัยจะหมายถึง การให้ความแน่นอนหรือการรับประกันต่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตของเหล่าผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต ที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ควบคุมนั่นเอง

3. ความต้องการทางสังคม (Social or Belonging Needs)

เมื่อมีความต้องการทางด้านร่างกายและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางสังคมก็จะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน คนมีนิสัยชอบอยู่รวมกลุ่ม เพราะเป็นไปไม่ได้ที่อยู่คนเดียว แต่อยากมีเพื่อนฝูง อยากจะเข้าสังคมเข้าหมู่เข้าพวก

และเข้าร่วมกิจกรรมกับคนอื่น อยากให้คนอื่นยอมรับนับถือเราเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มขององค์กรหรือของสังคมด้วย

4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องมีฐานะเด่นหรือมีเกียรติยศชื่อเสียง และการยอมรับนับถือ (Esteem Needs or Recognition or Status)

คือความต้องการที่จะได้รับการยกย่องสรรเสริญ มีเกียรติเป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่น ๆ นักจิตวิทยา กล่าวว่า “สิ่งกระตุ้นหรือแรงผลักดันที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้คนเราอยากปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็คือ อยากดัง อยากเด่น อยากมีชื่อเสียงนั่นเอง” การยกย่องชมเชยให้เกียรติซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ เป็นสิ่งจำเป็นมากที่ทำให้มนุษย์เรายู่รวมกันได้อย่างมีความสุข

5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จหรือความสมหวังสูงสุดในชีวิต ตามความปรารถนา (Self Actualization or self-Realization or Success)

ความต้องการประเภทนี้เป็นความต้องการระดับสูงสุดในชีวิต เป็นความต้องการที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ตามโดยไม่มีมีการพิจารณาถึงบทบาทของเขาในชีวิตว่าเป็นอย่างไร บุคคลผู้นั้นจะผลักดันชีวิตของตนเองให้ไปในทางที่ดีที่สุดตามที่เขาคาดหมายเอาไว้ และยอมจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถ (Potential) ของเขาเอง เมื่อเขาต้องการที่จะให้ได้รับความสำเร็จสูงสุดในชีวิตหรือ Self Actualization นี้ เป็นความต้องการพิเศษซึ่งแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันไปซึ่งบุคคลธรรมดาส่วนมากหวังและใฝ่ฝันอยากจะเป็นและมักจะเป็นไปได้ยาก และการที่บุคคลใดบรรลุความหวังความต้องการขั้นขั้นนี้จะได้ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลพิเศษไป

ความต้องการทางกาย

นักจิตวิทยาหลายคนเชื่อแรงผลักดันเกิดจากความต้องการ ความต้องการของคนเรามีมากมาย ได้มีผู้พยายามแรงแงและทำบัญชีความต้องการของมนุษย์ แต่ยังคงตกลงกันไม่ได้ว่ามีอะไรบ้างอย่างไรก็ดี เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจ ในที่นี้ขอแยกความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 2 ประเภท คือ ความต้องการทางกาย และความต้องการทางจิต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537, น. 5-6)

หากถามว่าความต้องการทางกายของมนุษย์มีอะไรบ้าง หลายคนคงจะตอบได้ทันทีว่า ได้แก่ ปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค การจำแนกความต้องการทางกายตามปัจจัย 4 ความสะดวกแก่การเข้าใจสำหรับคนทั่วไป แต่ถ้าจะให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เราคงต้องจำแนกใหม่ โดยจำแนกตามความต้องการของชีวิต ชีวิตต้องการอาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิที่เหมาะสม การพักผ่อน การขับถ่าย การเคลื่อนไหว การสืบพันธุ์ และการปราศจากการ

เจ็บปวด เพื่อให้ตนเองอยู่รอด และเผ่าพันธุ์ของตนเองอยู่รอดสืบต่อไป มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตมนุษย์ จึงมีความต้องการสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ด้วย

การตอบสนองของความต้องการทางร่างกาย สามารถกระทำได้ 2 ระดับ ระดับหนึ่งคือ กิริยาสะท้อน เช่น เมื่ออุณหภูมิของร่างกายสูงกว่าปกติ ส่วนของสมองที่ทำหน้าที่ควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย ซึ่งอยู่ในไฮโปทาลามัส ก็จะสั่งให้ต่อมเหงื่อหลังเหงื่อ เพื่อลดอุณหภูมิของร่างกาย ทำให้อุณหภูมิของร่างกายอยู่ในระดับพอเหมาะ เรียกว่าระดับสมดุล เมื่อปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ในโลหิตมีมากขึ้น ส่วนของสมองที่เกี่ยวข้องกับการหายใจจะสั่งการให้หายใจเร็วขึ้นเพื่อลดระดับคาร์บอนไดออกไซด์ให้อยู่ในระดับสมดุล อีกระดับหนึ่งคือ พฤติกรรมเจตนา เช่น เมื่อรู้สึกร้อนก็เปิดพัดลมไฟฟ้า ใช้ผ้าชุบน้ำเย็นเช็ดตัว ตลอดจนจนถึงการอาบน้ำ เมื่อรู้สึกหิวก็ต้องหาอาหารรับประทาน เพื่อให้หายหิวเมื่อรู้สึกกระหายน้ำก็หาน้ำดื่ม เพื่อให้หายกระหายน้ำ ฯลฯ

กระบวนการตอบสนองของความต้องการทางร่างกายไม่ว่าจะเป็นกิริยาสะท้อน หรือ พฤติกรรมเจตนา เพื่อรักษาสภาพร่างกายให้อยู่ในระดับสมดุล เรียกว่า กระบวนการโฮมิโอสเตซิส (Homeostasis) อันหมายถึง แรงผลักดันที่เกิดจากความต้องการทางกาย เรียกกันทั่วไปว่าแรงขับ (Drive) ดังนั้น ความต้องการอาหารเป็นแรงขับเรียกว่า แรงขับความหิว ความกระหาย น้ำเป็นแรงขับ เรียกว่า แรงขับความกระหายน้ำ และความต้องการทางเพศก็เป็นแรงขับ เรียกว่า แรงขับทางเพศ

ความต้องการทางกาย เป็นแรงผลักดันที่อยู่ในระดับพื้นฐานที่สุด และมีพลังอำนาจสูงสุด เพราะเป็นแรงผลักดันเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด เป็นแรงผลักดันที่เกี่ยวข้องกับความเป็นความตายของมนุษย์และสัตว์มนุษย์และสัตว์จึงต่อสู้และดิ้นรนทุกวิถีทาง เพื่อตอบสนองความต้องการทางกาย เฉพาะในมนุษย์การต่อสู้ดิ้นรนอาจรุนแรงถึงขั้นปล้นสะดมและประหารชีวิตด้วยกำลังอาวุธ

ความต้องการทางจิต

การจำแนกความต้องการทางร่างกายว่ามีอะไรบ้างทำได้ไม่ยากเพราะเห็นค่อนข้างชัดเจนแต่การจำแนกความต้องการทางจิตค่อนข้างจะมีปัญหา นักจิตวิทยาหลายคนพยายามที่จะทำบัญชีความต้องการทางจิตว่ามีอะไรบ้างบัญชีเหล่านี้มีรายการความต้องการและจำนวนความต้องการแตกต่างกัน และไม่ปรากฏว่ามีบัญชีใดเป็นที่ยอมรับของนักจิตวิทยาโดยทั่วไป เหมือนกับบัญชีแยกประเภทพืชและสัตว์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักชีววิทยาโดยทั่วไป

1. รายการความต้องการ เอ็นรี เมอร์เรย์ นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน พร้อมทั้งคณะได้รวบรวมความต้องการทางจิตวิทยาของมนุษย์ และจัดเป็น 28 ชนิด ความต้องการของมนุษย์ในบัญชีของเมอร์เรย์ มีอาทิ ความต้องการสะสมสมบัติ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการมีอำนาจ ความต้องการมีเพื่อน ฯลฯ รายละเอียดความต้องการทางจิตทั้ง 28 ชนิด มีแสดงในตารางถัดจากนี้

2. ทรรศนะจิตวิเคราะห์ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) นักจิตวิทยาชาวออสเตรีย ได้พัฒนาทฤษฎีบุคลิกภาพของมนุษย์ในตอนต้นของศตวรรษที่ 20 ฟรอยด์ได้วิเคราะห์จิตมนุษย์ออกเป็นองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ อิด (ID) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego) ส่วนทั้งสามนี้ประกอบกันเป็นโครงสร้างของจิต

เอ็นรี เมอร์เรย์ (Henry Murray) เกิดเมื่อ 1893 ที่นิวยอร์ก จบปริญญาตรีทางประวัติศาสตร์จากฮาร์วาร์ด ได้รับปริญญาทางแพทยศาสตร์อันดับหนึ่งของชั้นที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบียและได้ M.A. ทางชีววิทยาจากโคลัมเบีย สอนที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และฝึกผ่าตัดถึง 2 ปี ไปศึกษาไบโอเคมีที่อังกฤษ ได้รับปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัย Cambridge เมื่อ 1962 ได้สนใจจิตวิทยาจากพวกติดยา โสเภณี และนักเลง และกลับมาสอนที่ฮาร์วาร์ดจนเกษียณ เมื่อ 1962 ได้เสนอความต้องการของมนุษย์ 3 ขั้นตอนคือ 1) สภาพเริ่มต้นของความต้อต้องการ 2) ความต้องการที่เข้าไปเปลี่ยนแปลงสภาพ และ 3) การบรรลุถึงความต้อต้องการ โดยเมอร์เรย์ได้ใช้คำว่า กดดัน (Press) เป็นคำที่ใช้แทนตัวกระตุ้น หรือ ตัวสถานการณ์โดยเน้นว่าภาวะความกดดันมีบทบาทต่อมนุษย์ชาติ นอกจากนี้ในปี 1933 เมอร์เรย์ได้ใช้คำว่า อัลฟา เพรส (Alpha press) และ บีตา เพรส (Beta press) โดยอธิบายว่า ความกดดันอัลฟานั้น คือความเป็นจริงของวัตถุ ส่วนความกดดันของบีตา คือความเห็น หรือการอธิบายความเป็นจริงของวัตถุนั้น ถ้าหากเกิดสภาพของความไม่สมดุลระหว่างทั้งสองจะทำให้เกิดแรงผลักดันที่ไปรบกวนพฤติกรรมต่าง ๆ ของคน อย่างมหันต์และเมอร์เรย์ได้อธิบายสภาพของแรงกดดันออกเป็นดังนี้ (บุญทัน ดอกไธสง, 2523, น. 136-138)

1. ความกดดันทางครอบครัว เช่น

- ความขัดแย้งทางประเพณี
- ความขัดแย้งทางครอบครัว
- ความขัดแย้ง ความขาดระเบียบวินัย
- พ่อ แม่ หย่าร้างกัน
- ความเจ็บป่วย

- การตายจากไปของพ่อแม่
 - ความต่ำต้อยของพ่อแม่
 - ความเห็นของพ่อแม่ไม่ลงรอยกัน
 - ความยากจน
 - บ้านช่องอยู่ไม่เป็นที่
2. อันตรายจากสภาพผิดปกติ เช่น
- สภาพผิดปกติของร่างกาย
 - น้ำดื่มไม่ดี
 - ความเปล่าเปลี่ยว
 - ความอึดอึด
 - อากาศและแสงไม่อำนวย
 - เกิดอุบัติเหตุจากไฟฟ้าและสัตว์
3. การสูญเสีย เช่น
- การขาดอาหาร
 - การขาดสิ่งของที่ต้องการ
 - การขาดเพื่อน
4. การยึดถือวัตถุ
5. การถูกดูค่าที่ตนไม่เกี่ยวข้อง
6. การเป็นศัตรูกัน
7. การใช้กำลังประทุษร้ายซึ่งกันและกัน
8. การต้องโทษ
9. สภาพการถูกควบคุมจาก
- ความคิดของพ่อแม่
 - สุขภาพ
 - ฐานะทางเศรษฐกิจ งาน ชั้นวรรณะ ภูมิปัญญา และความเกรงกลัวอื่น ๆ

ตารางที่ 2.1
รายการความต้องการทางจิต ความคิดของ เมอร์เรย์

ลำดับ	ชื่อ	ความหมาย
1	Acquisition	ความต้องการแสวงหาสมบัติ
2	Conserliness	ความต้องการเก็บรักษา และซ่อมแซมสิ่งของต่าง ๆ
3	Orderliness	ความต้องการเป็นระเบียบเรียบร้อย
4	Retention	ความต้องการเก็บรักษา หวงแหน
5	Construction	ความต้องการก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ
6	Superiority	ความต้องการเด่นกว่าผู้อื่น
7	Achievement	ความต้องการเอาชนะและประสบความสำเร็จ
8	Recognition	ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือ
9	Exhibition	ความต้องการขดตนเอง
10	Inviolacy	ความต้องการรักษาชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของตน
11	Avoidance of inferiority	ความต้องการหลีกเลี่ยงความล้มเหลวและความละอาย
12	Defensiveness	ความต้องการป้องกันการกระทำของตนเองมิให้ถูกตำหนิ
13	Counteraction	ความต้องการล้างแค้น
14	Dominance	ความต้องการมีอำนาจเหนือคนอื่น
15	Deference	ความต้องการเทิดทูนและยอมรับทำตามผู้เหนือกว่า
16	Similance	ความต้องการเรียนแบบผู้อื่น
17	Autonomy	ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง
18	Contrariness	ความต้องการแตกต่างจากคนอื่น
19	Aggression	ความต้องการก้าวร้าวทำร้ายผู้อื่น
20	Abasement	ความต้องการยอมสยบ ยอมรับโทษ
21	Avoidance of blame	ความต้องการหลีกเลี่ยงการถูกตำหนิ
22	Affiliation	ความต้องการการมีเพื่อน
23	Rejection	ความต้องการกีดกันคนอื่น
24	Nurturance	ความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น
25	Succorance	ความต้องการรับความช่วยเหลือและความเห็นใจ
26	Play	ความต้องการเล่น พักผ่อนหย่อนใจ
27	Cognizance	ความต้องการอยากรู้
28	Exposition	ความต้องการอยากสาธิตและอธิบาย

รายการความต้องการของเมอร์เรย์ มีสิ่งที่น่าสนใจหลายประการ เช่น ความต้องการความสำเร็จ (Achievement) ความต้องการเพื่อน (Affiliation) ความต้องการชม (Dominance) ความต้องการช่วย (Nurturance) ฯลฯ และได้มีผู้นำเอาความต้องการเหล่านี้ไปศึกษาต่ออย่างกว้างขวาง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537, น. 7-18)

อย่างไรก็ดี หากเราสำรวจรายการความต้องการนี้อย่างละเอียด ก็พบว่ามีความต้องการหลายอย่างที่ขัดกันในตัว เช่น ความต้องการเลียนแบบผู้อื่น ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง และความต้องการแตกต่างจากผู้อื่น และจำนวนความต้องการมีมากถึง 28 ชนิด ยกแก่การจดจำ น่าจะมีการลดทอนความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการพื้นฐาน และจัดแบ่งความต้องการเป็นระบบ ง่ายการเข้าใจ

ตามความคิดของฟรอยด์ มนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยสัญชาตญาณในรูปของพลังงานที่คอยผลักดันให้เกิดพฤติกรรม พลังงานเหล่านี้ส่วนหนึ่งผลักดันให้มีชีวิตอยู่ เป็นสัญชาตญาณชีวิต อีกส่วนหนึ่งผลักดันให้ชีวิตดับ เป็นสัญชาตญาณความตาย พลังงานเหล่านี้ประกอบกันเป็นอิด อิด เป็นจิตส่วนที่เราไม่รู้สึกรู้สึกรู้สำนึก แรงผลักดันดังกล่าวจึงมีอยู่โดยที่เราไม่รู้สึกรู้สำนึก เป็นแรงผลักดันไร้สำนึก อิดจะผลักดันให้จิตอีกส่วนหนึ่งคืออีโก้กระทำในสิ่งต่าง ๆ ตามที่อิดประสงค์ โดยสัญชาตญาณชีวิตผลักดันให้กระทำในสิ่งที่ทำให้เกิดความสุขสำราญใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งและให้หลีกเลี่ยงความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมาน ส่วนสัญชาตญาณความแตกต่างความตายผลักดันให้เกิดความก้าวร้าวทำลายสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งการทำลายชีวิตของตนเองแรงผลักดันทั้งหลายนี้จะแสวงหาทางออกอยู่เสมอ จิตส่วนหนึ่งที่ลำบากที่สุด คือ อีโก้ อีโก้เป็นตัวตอบสนองความต้องการของอิดอุปมาเหมือนผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถสอยดาวสอยเดือนลงมาให้เด็กเล่นตามความปรารถนาของเด็ก แม้ผู้ใหญ่จะพยายามอย่างเต็มที่ก็ตาม เนื่องจากธรรมชาติได้กำหนดขีดจำกัดความสามารถของมนุษย์ไว้ นอกจากนี้ อีโก้ยังอยู่ภายใต้การควบคุมของซูเปอร์อีโก้ ซึ่งเป็นมโนธรรมที่อยู่ในจิตของแต่ละคน ซูเปอร์อีโก้เป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นผลที่เกิดจากการอบรมสั่งสอนของสังคม ซูเปอร์อีโก้จะควบคุมอิดและอีโก้ให้มีพฤติกรรมอยู่ในทำนองคลองธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม

แรงผลักดันของอิดทำให้เกิดความตึงเครียดทางจิต อีโก้จะต้องพยายามตอบสนองความต้องการของอิด เพื่อลดความตึงเครียด ความต้องการของอิดบางอย่าง อีโก้ไม่อาจทำตามได้ เนื่องจากขัดกับมโนธรรมในซูเปอร์อีโก้ ความต้องการของอิดกับอีโก้ สร้างความตึงเครียดและความวิตกกังวล (Anxiety) ให้เกิดขึ้น ความวิตกกังวลจึงเป็นแรงผลักดันพฤติกรรมอีกแรงหนึ่ง เพื่อปกป้องตนเองให้รอดพ้นจากการขัดแย้งวิตกกังวล อีโก้จึงต้องพัฒนาพฤติกรรมป้องกันที่เรียกว่า

กลไกป้องกัน (Defense Mechanism) การพัฒนาพฤติกรรมป้องกันเป็นไปโดยที่ไม่รู้ตัว ตัวอย่างพฤติกรรมกลไกป้องกัน มีอาทิ

1. การเก็บกด (Repression) ความปรารถนาที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น ความอิจฉาแม่ของตนหากแสดงออกมาก็ถูกตำหนิโดยสังคมแม้กระทั่งคิดจะอิจฉา ก็รู้สึกมีความกลัวและละอายเสียแล้ว เมื่อเกิดความอิจฉาขึ้นอีกอีโก้จึงต้องพยายามเก็บความรู้สึกนี้ การเก็บกดเป็นกระบวนการไร้สำนึกนี้ แต่ยังมีอิทธิพลในการผลักดันพฤติกรรมที่อีโก้ไม่รู้ตัว นอกจากการเก็บกดความต้องการบางอย่างแล้ว อีโก้อาจพยายามเก็บกดประสบการณ์บางอย่างที่สร้างความกังวลและละอายใจ จนลืมสนิท อยู่ในสภาพไร้สำนึก และคอยผลักดันอีโก้โดยไม่รู้ตัว

2. การถอดแบบ (Identification) ความวิตกกังวลใจที่เกิดจากความอิจฉาริษยาผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าเรา เช่น พ่อหรือแม่ สามารถทำให้หมดไปโดยยอมรับพ่อหรือแม่รู้สึกนึกคิดสำหรับเด็กผู้ชายถอดแบบจากพ่อ พ่อเสียใจเด็กก็จะเสียใจ พ่อดีใจเด็กก็ดีใจ พ่อมีพฤติกรรมและมโนธรรมอย่างไรเด็กก็ถอดแบบพฤติกรรมและมโนธรรมอย่างนั้น การรู้สึกนึกคิดเหมือนพ่อแม่ทำให้เด็กชายไม่จำเป็นต้องอิจฉาริษยาพ่อหรือเด็กหญิงต้องอิจฉาริษยาแม่อีกต่อไป ความกังวลเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็จะหมดไป

3. การยึดแน่น (Fixation) พรอรัยมีความเชื่อว่า การตอบสนองของความต้องการทางกามารมณ์ของคนเราเริ่มตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เช่น ในขวบปีแรกทารกสนองความต้องการทางกามารมณ์ของตนโดยการดูดด้วยปากในขวบปีที่สองสนองตอบความต้องการทางกามารมณ์ของตนโดยการขบถ่ายทางทวารหนัก เด็กที่ถูกฝืนความต้องการในการดูดด้วยปาก ก็จะมียึดแน่นอยู่กับพฤติกรรมการใช้ปากสนองตัณหาของตนจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เช่น พุดมาก ชอบเคี้ยว ชอบดูด ชอบคาบ ฯลฯ

4. การแสดงพฤติกรรมตรงข้าม (Reaction Formation) ความต้องการของอีโก้ที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม อาจแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับความต้องการที่แท้จริงลูกสาวที่อิจฉาแม่ในส่วนลึกของจิต อาจแสดงพฤติกรรมเป็นห่วงเป็นใยแม่ คอยเอาอกเอาใจแม่ตลอดเวลา และการเอาอกเอาใจอาจมากเกินไปจนแม่จะรู้สึกมีความสุข จนกลายเป็นการทรมาณแม่ไปในตัวและโดยที่ลูกสาวไม่รู้ตัว

5. การตำหนิผู้อื่น (Projection) ได้แก่ การคิดว่าผู้อื่นมีลักษณะไม่ดี เพื่อกลบเกลื่อนลักษณะที่มีในตนเอง คนที่ตระหนิที่เห็นियว เพื่อตนเองจะรู้สึกสบายใจที่มีคนอื่นตระหนิเหมือนตน ในทำนองเดียวกันคนซึ่งอิจฉามักจะว่าคนอื่นว่าอิจฉา คนที่เคยทุจริตในการสอบมักคิดว่าคนอื่นทุจริตในการสอบกันทุกคน ไม่แบบใดก็แบบหนึ่ง

6. การถดถอย (Regression) เมื่อประสบกับความคิดวิตกกังวล บางคนแสดงพฤติกรรมถดถอยไปสู่วัยเด็ก เช่น พุดมีน้ำเสียงเหมือนเด็ก อมนิ้วมือ ฯลฯ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเหมือนตอนที่ยังเป็นเด็กซึ่งเป็นตอนที่มีความปลอดภัยมากกว่า มีคนอภัยมากกว่า

7. พฤติกรรมเบี่ยง (Sublimation) ความปรารถนาทางเพศที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม อาจแสดงออกในรูปแบบอื่นที่สังคมยอมรับ เช่น การเขียนบทกวีรำพัน การเล่นเพลงยาว การร้องเพลงเกี่ยวพาราดี และการจับมือถือแขนโอบกอดในการเต้นรำ พฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมเบี่ยง และเป็นทางออกทางหนึ่งของแรงผลักดันจากอิด ความก้าวร้าวเช่นกัน อาจจะออกมาในรูปแบบของการเล่น และการดูกีฬารุนแรง การทำงานอย่างขะมักเขม้น ฯลฯ พฤติกรรมเบี่ยงเบนหลายอย่างได้กลายเป็นงานสร้างสรรค์ที่สำคัญทางศิลปะและวรรณคดี ตัวอย่าง เช่น การก่อสร้างทัชมาฮาล มีแรงบันดาลใจจากความเศร้าเสียใจ เนื่องจากการตายจากของหญิงคนรัก และการเขียนกาพย์เห่เรืออันเป็นอมตะของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศ (เจ้าฟ้ากุ้ง) ก็มีแรงดลใจจาก “รักต้องห้าม” ของตนเอง

8. การทดแทน (Displacement) คือ การแสดงความปรารถนาที่กับอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกสิ่งหนึ่งเป็นการทดแทน เช่น รักภรรยาเหมือนแม่ของตนเองเนื่องจากขาดแม่ ลูกนายจ้างดูค่ามีความโกรธแค้นไม่สามารถระบายกับนายจ้างได้ ก็มาพาลอารมณ์เสียกับลูก ๆ ที่บ้าน

ฟรอยด์ได้เสนอกลไกป้องกันตนเองเหล่านี้เพื่ออธิบายการปรับตัวของอีโก้ นักจิตวิเคราะห์คนอื่น ๆ ก็ได้เสนอกลไกอื่น ๆ เพิ่มเติมอีก กลไกป้องกันตนเองที่เสนอโดยนักจิตวิเคราะห์เป็นที่สนใจของบุคคลวงการต่าง ๆ ตั้งแต่คนธรรมดา นักเขียน จนกระทั่งนักวิชาการแขนงต่าง ๆ และได้มีผู้นำเอากลไกเหล่านี้ไปอธิบายพฤติกรรมของคนในสังคมอย่างกว้างขวาง

จากการวิเคราะห์ของฟรอยด์ จะเห็นได้ว่า ธรรมชาติของมนุษย์ในทัศนะของฟรอยด์ เป็นไปในทางลบ มนุษย์เป็นทาสของกามารมณ์และความก้าวร้าว พฤติกรรมของมนุษย์อยู่ภายใต้อำนาจผลักดันที่มีโดยมนุษย์ไม่รู้ตัว

1. ทรรศนะมนุษยนิยม มีนักจิตวิทยาอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความเป็นเห็นแตกต่างจากฟรอยด์ก็คือ กลุ่มนักจิตวิทยา มนุษยนิยม (Humanism) ในทรรศนะของนักมนุษยนิยม มนุษย์มิใช่ทาสของแรงผลักดัน เช่น ความหิว ความกระหาย หรือความต้องการทางเพศเท่านั้น แต่มนุษย์ยังเกิดมาพร้อมด้วยศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีอาทิ ความอยากรู้ ความสร้างสรรค์ และความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง จนเต็มขีดความสามารถ อับราฮัม มาสโลว์ ผู้พัฒนาแนวความคิดนี้ในจิตวิทยาได้เน้นที่ความต้องการของแต่ละคนในการพัฒนาศักยภาพของตนให้เป็นจริงขึ้นมามากเป็นพิเศษ

2. ทศนะทางพุทธศาสนา ในพุทธศาสนา แรงผลักดันพฤติกรรมมนุษย์ได้แก่ความอยาก เรียกว่า ตัณหา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 จำพวก ได้แก่

2.1 กามตัณหา ความอยากในสิ่งที่น่าใคร่ น่าปรารถนา น่าพอใจ ในรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส

2.2 ภวตัณหา ความอยากเป็นโน่นเป็นนี่ เช่น เป็นเศรษฐี เป็นดาราดาราภาพยนตร์ เป็นบัณฑิต

2.3 วิภวตัณหา ความอยากไม่เป็นโน่นเป็นนี่ อยากพ้นไปจากภาวะที่ไม่ปรารถนา ตัณหาทั้ง 3 จำพวกนี้ ทำให้เกิดอุปทาน คือ ความยึดมั่นถือมั่นและทำให้เกิดเจตจำนง ในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น อยากเป็นเศรษฐี ก็ทำให้ยึดมั่นในความคิดเกี่ยวกับความสุขสบายของเศรษฐี ยึดมั่นที่จะทำให้ตนร่ำรวย จึงมีพฤติกรรมขยันขันแข็งทำมาหากินหรือโกงกิน เพื่อให้เป็นเศรษฐี ฯลฯ

ตามคำสอนของพุทธศาสนา ตัณหาเป็นไปตามธรรมชาติในบุคคลที่ยังไม่รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรมของพุทธศาสนาโดยเฉพาะความไม่เข้าใจในหลักธรรมความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสิ่งต่าง ๆ (อนิจจัง) ความไม่เข้าใจในความทุกข์และสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ (ทุกขัง) และการหลงผิดว่ามีตัวตนอยู่ ทั้งที่ความจริงไม่มี (อนัตตา) ความไม่เข้าใจหรือความเข้าใจผิด (อวิชชา) ในหลักธรรมที่กล่าวนี้เป็นปัจจัยให้เกิดความทะเยอทะยานอยากคือตัณหา เกิดความอยากได้โน่นได้นี้ เป็นโน่นเป็นนี่ ไม่เป็นโน่นเป็นนี่

เนื่องจากพุทธศาสนาเป็นจริยศาสตร์ จึงได้มีการสอนแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นกรรมดีเพื่อที่จะนำมาซึ่งการขจัดปลดปล่อยความทุกข์ ได้แก่ การประพฤติตนตามมรรคแปด ซึ่งแยกออกเป็นการฝึกอบรมความประพฤติ (ศีล) การฝึกอบรมจิต (สมาธิ) และการทำปัญญาให้แก่กล้า มีความรู้แจ้งเห็นจริงในทุกขัง อนิจจัง และอนัตตา จนหลุดพ้นจากอวิชชาตัณหาอุปาทาน (ปัญญา) พุทธศาสนาเชื่อว่า มนุษย์สามารถบรรลุที่จะสิ้นไร้ในตัณหาต่าง ๆ ได้

ตัณหาในพุทธศาสนาเป็นความต้องการทางจิต ความต้องการทางจิตสามารถผลักดันพฤติกรรมมนุษย์ ทรรศนะนี้ตรงกับในจิตวิทยา แต่ก็มีความแตกต่างกันตรงที่พุทธศาสนาถือว่ามนุษย์สามารถจะหลุดจากการผลักดันบัญชาของความต้องการเหล่านี้ได้ อย่างไรก็ตามมนุษย์ที่หลุดพ้นจากตัณหาก็ก็นำได้หลุดพ้นความต้องการทั้งหมดไม่ เพราะผู้ที่หลุดพ้นตัณหาก็ยังตกอยู่ในความต้องการในอีกระดับหนึ่ง คือ ความต้องการนิพพาน

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด

วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด แยกออกตามปฏิริยาของสังคมต่ออาชญากรรม ได้ เป็น 2 ปฏิริยา คือ ปฏิริยาแรกเป็นปฏิริยาที่มุ่งต่อการลงโทษและปฏิริยาที่สองเป็น ปฏิริยาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูโดยแยกออกเป็น 4 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีแรกคือทฤษฎีที่มุ่งต่อการแก้แค้นทดแทน ทฤษฎีที่สองที่มุ่งต่อการยับยั้งอาชญากรรม ทฤษฎีที่สามคือทฤษฎีที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟู และทฤษฎีสุดท้ายคือทฤษฎีที่มุ่งต่อการให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟู อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมมีปฏิริยาต่ออาชญากรรมดังกล่าวแตกต่างกัน สังคมก็จัดให้มีระบบงานยุติธรรมทางอาญาสำหรับดำเนินการกับผู้กระทำความผิด

การดำเนินการกับผู้กระทำความผิด

สำหรับการดำเนินการกับผู้กระทำความผิด ซึ่งแบ่งออกเป็นระบบใหญ่ได้ 2 ระบบ คือ ระบบแรกเป็นระบบความควบคุมอาชญากรรมและระบบที่สองเป็นระบบงานย่อยชุมชน

1. ระบบงานควบคุมทางอาชญากรรม เน้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างเป็นทางการ และแบ่งออกเป็นระบบย่อยตามภาระหน้าที่และความเชี่ยวชาญของเจ้าพนักงานแต่ละระบบ ระบบควบคุมอาชญากรรมประกอบด้วยงานตำรวจ ระบบงานอัยการ ระบบงานศาลยุติธรรมและระบบงานคุมประพฤติ และระบบงานราชทัณฑ์ และมีระบบงานภาคเอกชน คือระบบทนายความ เข้ามาร่วมอยู่ด้วย ดังนั้น ตั้งแต่มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ระบบงานควบคุมอาชญากรรมจะเริ่มดำเนินการตั้งแต่การสืบสวนและสอบสวนไปจนเมื่อสามารถจับผู้กระทำความผิดไปตามกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ จนถึงขั้นปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดพ้นจากการควบคุมความประพฤติหรือพ้นโทษจำคุกมาแล้ว ผู้กระทำความผิดก็จะออกไปจากกระบวนการยุติธรรม ถ้าผู้กระทำความผิดนั้นก่อคดีอาญาขึ้นมาอีก กระบวนการยุติธรรมดังกล่าวก็จะดำเนินการเช่นเดิม แม้ว่าในระหว่างกระบวนการดังกล่าว ผู้กระทำความผิดจะออกไปจากกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากถูกเปรียบเทียบปรับในชั้นสอบสวนของตำรวจ หรือสั่งไม่ฟ้องในชั้นพนักงานอัยการ หรือยกฟ้อง หรือปรับ หรือรอการลงโทษ อย่างไรก็ดีในชั้นศาล ทุกระดับต้องมีพนักงานผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาของตนเป็นผู้ดำเนินการ

อย่างไรก็ตาม ระบบงานควบคุมอาชญากรรมจากข้อเขียนของกิลสินัน (James F. Gilsinan) อาจแยกออกเป็น 3 ระบบย่อย คือ ระบบการควบคุมอาชญากรรม ระบบนิติธรรม ระบบควบคุมโดยฝ่ายบริหาร

1.1 ระบบควบคุมอาชญากรรม

เน้นการนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีให้ได้ โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย ตลอดจนกระบวนการยุติธรรม เช่น เจ้าพนักงานตำรวจที่ทำการสืบสวนและสอบสวน อาจไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด และศาลเองก็อาจรับฟังพยานหลักฐาน อันได้มาเนื่องจากเป็นผลของการปฏิบัติอันไม่ชอบของเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดได้

1.2 ระบบนิติธรรม

เน้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ตั้งแต่เป็นผู้ต้องหาไปจนจบกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดตลอดจนให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้กระทำความผิดจากรัฐในทุกขั้นตอนกระบวนการยุติธรรม ถ้าหากจำเลยยากจนและไม่มีทนายความ

1.3 ระบบการควบคุมโดยฝ่ายบริหาร

เน้นการที่ผู้บริหารงานยุติธรรม ใช้ประชาชนและชุมชนเป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยผู้บริหารระบบงานยุติธรรมรับหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ตัวอย่าง ในชั้นพนักงานตำรวจเมื่อชุมชนใดมีอาชญากรรมเกิดขึ้นมาก ประชาชนในชุมชนนั้นไม่ว่าตั้งใจป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในชุมชนของตนเองหรือช่วยงานราชการ จะได้รับคำปรึกษาแนะนำจากผู้บริหารหน่วยงานตำรวจในชุมชนนั้นในเรื่องการป้องกันอาชญากรรม เช่น การติดเครื่องมือป้องกันโจรกรรม การจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยและวิธีการอื่น ๆ ในชุมชน ถ้าอาชญากรรมยังคงเกิดขึ้นในชุมชนนั้นอีก ประชาชนในชุมชนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบ เพราะล้มเหลวในการป้องกันอาชญากรรม และจะต้องได้รับการแนะนำหรือการฝึกอบรมต่อไป

นอกจากนี้ ระบบงานยุติธรรมทางอาญา จะเน้นการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ซึ่งจะครอบคลุมทฤษฎีที่มุ่งต่อการลงโทษและที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้นผู้กระทำความผิดจะถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานของรัฐตลอดเวลาที่ยังอยู่ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเรียกว่าเป็นการควบคุมผู้กระทำความผิดอย่างเป็นทางการ

2. ระบบงานย่อยของชุมชน ระบบงานยุติธรรมซึ่งประกอบด้วยระบบงานย่อย 6 ระบบดังกล่าวมาแล้ว เป็นเพียงระบบงานย่อยของสังคม เช่นเดียวกับระบบการศึกษา ระบบการประกันสังคม และอื่น ๆ ซึ่งรวมกันเข้าเป็นระบบงานใหญ่ของสังคม เมื่อชุมชนอยู่ในฐานะที่ระบบงานย่อยของสังคม และระบบงานยุติธรรมซึ่งเป็นระบบงานย่อยของชุมชน ฉะนั้นระบบงาน

ยุติธรรมก็ต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน นอกกระบวนการยุติธรรม เพื่อจะได้บรรลุเป้าหมายใหญ่ของสังคมร่วมกัน นั่นคือความสงบเรียบร้อยและสันติสุขในชุมชน ดังนั้นในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เจ้าพนักงานของระบบงานยุติธรรมควรมีส่วนร่วมด้วย เพื่อจะได้ช่วยวางแผนป้องกันอาชญากรรมที่พึงเกิดจากโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมนั้นด้วย อีกประการหนึ่ง จุดมุ่งหมายหลักของระบบงานยุติธรรมที่เป็นระบบงานย่อยของชุมชนมิได้มุ่งเฉพาะต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดดังกล่าวแล้วเท่านั้น แต่ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกคนในสังคมปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเน้นไปที่การควบคุมสังคมอย่างไม่เป็นทางการ โดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization process) ผ่านทางสถานบันครอบครัว สถานบันศาสนา และสถานบันการศึกษาเป็นต้น ถ้าการควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการดังกล่าวล้มเหลว จึงจะมาจุดสุดท้ายที่จะต้องอาศัยเจ้าพนักงานของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมมาดำเนินการกับผู้กระทำความผิด ถึงกระนั้นก็ดี ในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนก็เป็นสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้ มิฉะนั้นกระบวนการยุติธรรมก็ไม่อาจทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างบริบูรณ์ ตัวอย่าง ในการควบคุมประพฤติชั่วตามคำพิพากษาของศาล ถึงแม้ว่าจะมีพนักงานคุมประพฤติเพียงพอ (ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในปัจจุบัน) ก็อาจไม่ได้ผลดีเท่ากับการมีอาสาสมัครคุมประพฤติในชุมชนเข้ามาช่วยเหลือในการควบคุมสอดส่องและช่วยเหลือจำเลย เพราะประชาชนในชุมชนนั้นมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์หลากหลายมากมาย

องค์ประกอบในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด

ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นในระบบงานยุติธรรมที่ควบคุมอาชญากรรมหรือระบบงานยุติธรรมที่เป็นระบบงานย่อยของชุมชน องค์ประกอบสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจมี 4 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. ผู้กระทำความผิด
2. เจ้าหน้าที่ผู้แก้ไข
3. สถานที่แก้ไข
4. วิธีการแก้ไข

ผู้กระทำความผิด

เป็นองค์ประกอบแรก ที่สำคัญที่เจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่ทำการแก้ไข จะต้องรู้ว่าผู้รับการแก้ไขเป็นใครในยุคที่ใช้ตัวแบบแก้แค้นทดแทน (restitutive model) และในยุคที่ใช้ตัวแบบยับยั้งอาชญากรรม (restraint model) ภาพลักษณ์ของผู้กระทำความผิดเป็นคนบาปหนา (the sinner)

หรือ เป็นคนชั่วร้าย (the wicked) ผู้กระทำความผิดจึงสมควรถูกลงโทษด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ต่อมาในยุคที่ใช้ตัวไขฟื้นฟู (rehabilitation model) ภาพลักษณ์ของผู้กระทำความผิดเปลี่ยนไปเป็นคนป่วย (the sick) จึงสมควรจะต้องได้รับการบำบัดรักษาเช่นเดียวกับคนป่วยในทางการแพทย์ ต่อมาภาพลักษณ์ก็เปลี่ยนไปเป็นคนธรรมดา (the ordinary man) เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในสังคม แต่อยู่ในสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่ผิดปกติ ผู้กระทำความผิดก็สมควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพให้อยู่ในสังคมต่อไปได้ และขณะเดียวกันก็ต้องช่วยแก้ไขปรับปรุงสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย

อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะผู้กระทำความผิดจะมีภาพลักษณ์อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ทำหน้าที่แก้ไขปรับปรุงหรือแก้ไขบำบัด หรือแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพ ก็จำเป็นจะต้องรู้จักผู้กระทำความผิดเป็นอย่างดีว่าผู้กระทำความผิดเป็นคนประเภทใด กระทำความผิดเพราะสาเหตุใด และจะแก้ไขฟื้นฟูได้หรือไม่ วิธีการที่จะได้ ข้อมูลดังกล่าวอเมริกา ข้อมูลดังกล่าวอเมริกา ข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากรายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนศาลพิพากษาคดี ในประเทศญี่ปุ่น พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นผู้รวบรวมข้อมูลในส่วนนี้และเสนอต่อศาลและในกรณีของประเทศไทยเฉพาะคดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ศาลจะมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจจำเลยก่อนศาลพิพากษาคดี ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อศาลในการกำหนดโทษจำเลยแต่ละคนอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อกรมคุมประพฤติ และกรมราชทัณฑ์ด้วย เพื่อจะได้ใช้ในการไขฟื้นฟูจำเลยตามคำพิพากษาของศาลได้ อย่างไรก็ตามโดยที่ประเทศไทยจำเลยมากระทำความผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุกเกินกว่า 2 ปี ไม่ถูกสืบเสาะและพินิจ ข้อมูลเกี่ยวกับจำเลยจึงมีเพียงสภาพความผิดเท่านั้น ข้อมูลทางสังคมและทางประชากรมีน้อย ดังนั้นกรมราชทัณฑ์จึงควรมีสำนักงานแยกประเภทผู้กระทำความผิดแต่ละคนควรใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 2 - 3 เดือนเพื่อจะได้รู้จักผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคลไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลื่อนชั้นผู้ต้องโทษ และการพิจารณาปล่อยผู้ต้องโทษออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษโดยการพักการลงโทษ และอื่น ๆ จะต้องมีข้อมูลชัดเจน การเลื่อนชั้นและการปล่อยตัวไปดังกล่าวจึงมีผลดีต่อการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในเรือนจำ และต่อสังคมด้วย

เจ้าหน้าที่ผู้แก้ไข

เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกข้อหนึ่ง เจ้าหน้าที่ผู้แก้ไขนี้ อาจเป็นพนักงานคุมประพฤติ พนักงานพักการลงโทษ พนักงานควบคุม หรือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ตำแหน่งอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนหรืออาสาสมัครเข้ามาช่วยงานด้วย โดยทั่วไปเจ้าพนักงานเหล่านี้ได้ผ่านการกลั่นกรอง

มาแล้วก่อนที่จะได้รับการบรรจุ และแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน นั่นคือมีความรู้เหมาะสมกับตำแหน่ง เจ้าหน้าที่อย่างไรก็ดี ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด เจ้าพนักงานจะต้องมีคุณธรรม อาทิเช่น เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นพื้นฐานนอกจากนี้ ก็จะต้องมีความพอใจ (ฉันทะ) ในการทำงาน กับผู้กระทำความผิดอันจะก่อให้เกิดความเพียรพยายาม ความเอาใจใส่และครุ่นคิดไตร่ตรองในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีให้ได้ แต่ถ้าทำถึงที่สุดแล้วแต่ไม่สำเร็จ ก็ต้องทำใจให้เป็นอุเบกขา ยิ่งกว่านั้นเจ้าหน้าที่จะมีหลักเกณฑ์อีก 7 ข้อ เพื่อกำกับในการปฏิบัติหน้าที่ คือ เป็นผู้รู้จักเหตุ เป็นผู้รู้จักผล เป็นผู้รู้จักตน เป็นผู้รู้จักประมาณ เป็นผู้รู้จักกาลเวลา เป็นผู้รู้จักชุมชน และเป็นผู้รู้จักบุคคลและการใช้บุคคลซึ่งถ้าเจ้าพนักงานนำไปปฏิบัติอย่างสม่าเสมอแล้ว ย่อมสามารถทำงานในหน้าที่สำเร็จสมความปรารถนาในรายที่แก้ไขฟื้นฟูได้

โดยสรุป ถ้าเจ้าพนักงานเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนและได้รับการฝึกอบรมมาดี ตลอดจนมีคุณธรรมดังกล่าวย่อมจะเป็นเจ้าพนักงานที่ดียิ่งขึ้น

สถานที่แก้ไข

สถานที่แก้ไข เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกข้อหนึ่ง ยกเว้นโทษประหารชีวิต โทษปรับและริบทรัพย์สิน ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกหรือโดยเฉพาะ 2 ข้อสุดท้าย คือ รู้จักชุมชน และการรู้จัก บุคคลและการใช้บุคคล มีความสำคัญพิเศษสำหรับเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ กับผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด รอกการลงโทษจำคุกโดยการ คุมความประพฤติจะต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟูในสถานที่ควบคุม หรือในชุมชน การรู้จักสถานที่แก้ไขจะช่วยให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในสถานที่ควบคุมหรือในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

สถานที่แก้ไขเป็นสถานที่ควบคุม อาจเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น สถานที่ควบคุมที่มีการรักษาความปลอดภัยสูง อันได้แก่ เรือนจำกลาง และทัณฑสถานบำบัดต่าง ๆ สถานที่ควบคุมที่มีการรักษาความปลอดภัยปานกลาง อันได้แก่ เรือนจำจังหวัด หรือเรือนจำอำเภอ และสถานที่ควบคุมที่มีการรักษาความปลอดภัยต่ำ อันได้แก่ เรือนจำ แบบเปิดและทัณฑนิคม เป็นต้น หรืออาจหรือเรียกชื่อว่า เรือนจำพิเศษ เรือนจำอำเภอ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ ทัณฑสถานวัยหนุ่ม ทัณฑสถานหญิง เป็นต้น สถานที่ควบคุมเหล่านี้ อันเป็นสถานที่แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามข้อเขียนของจอห์นสัน (Elmer H. Johnson) อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ตามตัวแบบ คือ ตัวแบบปรับปรุงแก้ไข (reform model) ตัวแบบแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitative model) และตัวแบบการแก้ไขในชุมชน (community model)

1. ตัวแปรปรับปรุงแก้ไขสถานที่ควบคุม ที่ออกแบบเป็นสถานที่ปรับปรุง การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดจะเน้นการลงโทษเป็นหลัก ถึงแม้จะมีงานให้ทำ การทำงานนั้นจะเป็นการลงโทษ ไม่ใช่เพื่อการฝึกวิชาชีพ หรือผลิตสิ่งของไปใช้ประโยชน์ต่อหน่วยงาน หรือเชิงพาณิชย์แต่ประการใด เช่น เรือนจำซิงซิง และอัลคาทราซในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2. ตัวแบบแก้ไขฟื้นฟู เรือนจำสมัยใหม่ อาจออกแบบเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะ หรืออาศัยโครงสร้างต้นแบบเพื่อแก้ไขปรับปรุง แต่ใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟู ในสถานที่ควบคุมแห่งนี้จะมีโครงการต่าง ๆ เพื่อผลิตสิ่งของ การฝึกอบรมทางจิตใจและการนันทนาการ เป็นต้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษ และระยะเวลาที่ต้องโทษด้วย สถานที่ควบคุมแบบนี้จะมีบุคลากรมากมายหลายอาชีพเป็นผู้แก้ไขฟื้นฟู ถึงกระนั้นส่วนใหญ่อีกจะเป็นพนักงานควบคุม (correctional officers) จุดประสงค์หลัก นอกจากควบคุมไว้ไม่ให้หลบหนีแล้ว ก็คือ การทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกผิด และร่วมมือในการแก้ไขฟื้นฟูตนเองตามโครงการที่จัดให้ จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัวไปจากสถานที่ควบคุม ยิ่งกว่านั้นในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดไปในทางที่สังคมต้องการ คือกลับตนเป็นพลเมืองดี

3. ตัวแบบแก้ไขชุมชน สถานที่ควบคุมแบบนี้อาจเป็นสถานที่มีการควบคุมรักษาความปลอดภัยต่ำ เช่น บ้านกึ่งวิถี สถานฝึกอบรมกลางวันและบ้านอุปถัมภ์ เป็นต้น หรือ บ้านที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดเอง หรือชุมชนที่อยู่อาศัยในกรณีของการพักการลงโทษ เป็นต้น ต้นแบบแก้ไขในชุมชนแตกต่างไปจากต้นแบบการแก้ไขฟื้นฟูตรงที่ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้กระทำความผิดไปในทางที่สังคมต้องการเร็วยิ่งขึ้น

สถานที่แก้ไขอันเป็นบ้านที่อยู่อาศัย หรือชุมชนที่ผู้กระทำความผิดอาศัยอยู่ โดยเฉพาะกรณีการคุมความประพฤติตามคำพิพากษาของศาล หรือการคุมความประพฤติตามเงื่อนไขพักการลงโทษ ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัวไป จะต้องกลับบ้านที่อยู่อาศัยของเขา ถ้าเขามีครอบครัวหรือญาติพี่น้องที่ยินดีรับผู้กระทำความผิดกลับคืน และให้ความช่วยเหลือบ้านของเขาก็เป็นสถานที่แก้ไขที่เอื้ออำนวยต่อการกลับตนเป็นคนดี แต่ถ้าครอบครัวหรือญาติพี่น้องไม่ยินดีรับเขากลับคืนตลอดจนรังเกียจเดียดฉันท์ บ้านก็ไม่ใช่สถานที่แก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสม ส่วนชุมชนที่เขาอาศัยอยู่อาจเป็นหมู่บ้านหรือสถานที่ที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีแหล่งอบายมุข และไม่ใช่ชุมชนแออัดตลอดจนมีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่อาจให้ความสนับสนุนช่วยเหลือได้ในเวลาที่ต้องการ ก็จะเป็นชุมชนที่เหมาะสมแก่การแก้ไขฟื้นฟู แต่ถ้าเป็นชุมชนตรงกันข้าม คือเป็นแหล่งอบายมุข

เป็นชุมชนแออัด และมีมิชชันนารีพาศัยอยู่มาก ชุมชนเช่นนี้นอกจากจะไม่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไข
ฟื้นฟูแล้ว ยังเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขฟื้นฟูด้วย

การรู้จักชุมชนทั้งที่เป็นสถานที่ควบคุม และสถานที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิด
อย่างดีจะช่วยให้การวางแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้ง่ายขึ้น

วิธีการแก้ไข

เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกข้อหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ในยุคที่เน้นการ
ลงโทษเพื่อยับยั้ง ผู้พิพากษามีแต่เพียงกำหนดโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ และการลงโทษจำคุก
นักโทษที่ถูกลงโทษถูกจำกัด อิสระภาพจริง ๆ โดยการขังเดี่ยว และไม่ต้องทำงาน แต่ให้สำนึก
ความผิดตามหลักแห่งคริสต์ศาสนาส่งเสริมการปฏิบัติที่เป็น การปรับปรุง ก็เน้นการทำให้ทำงานเพื่อ
เป็นการลงโทษโดยไม่ได้หวังผลเชิงประโยชน์ ไม่ว่าในทางบริหารหรือทางการค้า จากการให้
นักโทษทำงานต่อมาในยุคที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งใช้วิธีการแบบแพทยรักษาผู้ป่วย เพราะถือว่า
ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ป่วย เพื่อให้ทราบสาเหตุของการกระทำความผิด และบำบัดรักษาที่เหตุ
ดังนั้น จึงทำให้มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขานั้น ต่อมาเมื่อเห็นว่าผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนปกติ
ธรรมดา แต่ได้กระทำความผิด เนื่องจากสภาพทางสังคม และสิ่งแวดล้อม การแก้ไขฟื้นฟูนอกจาก
จะทำกับผู้กระทำความผิดแล้ว ยังต้องแก้ไขสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นด้วย วิธีการดังกล่าวนี้มี
ที่มาจาก 3 ทฤษฎีด้วยกัน คือ

ทฤษฎีแก้ไขเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม ตามทฤษฎีนี้ การที่ผู้กระทำความผิดได้
กระทำความผิดลงไป อาจเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยทางกาย ทางจิต และทางสังคมและสิ่งแวดล้อม
เพราะฉะนั้นเมื่อศึกษาวิเคราะห์ผู้กระทำความผิดแล้ว เช่น สาเหตุเกิดมาจากความบกพร่องทางจิต
วิธีการแก้ไขฟื้นฟูก็อาจเป็นการเยียวยาทางจิต หรือจิตวิเคราะห์ หรือถ้าพบว่าผู้กระทำความผิดได้
กระทำความผิดลงไปเพราะอิทธิพลของเพื่อนร่วมรุ่น การใช้กิจกรรมแบบกลุ่ม เช่น การมี
ปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยมีผู้นำในกลุ่ม ก็อาจเป็นวิธีการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้เป็นคนดี
ได้

ทฤษฎีแก้ไขขององค์กร หรือหน่วยงาน บางครั้งองค์กร หรือหน่วยงานเป็นที่มาของ
ปัญหาทั้งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด การแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็ต้องนำทฤษฎีการจัด
องค์กร หรือหน่วยงานมาใช้แก้ปัญหานั้น ตัวอย่าง เรือรบจำแห่งหนึ่ง ผู้บัญชาการเรือรบไม่เห็น
ด้วยกับการแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำความผิด แต่เห็นด้วยกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดด้วยการ
ลงโทษ ผู้ที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้บัญชาการดังกล่าว ก็ต้องเสนอความคิดให้ผู้บัญชา
เชื่อว่า การแก้ไขฟื้นฟูจะมีผลดีกว่าการลงโทษเช่นไร ด้วยเหตุผลอะไรและตัวอย่างที่เห็นได้ชัด และ

ที่ยิ่งดีกว่านั้น คือ ต้องเสนอความคิดดังกล่าวนี้ให้ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานราชทัณฑ์ให้ เห็นชอบด้วย เมื่อบุคคลระดับผู้บริหารเห็นชอบกับความคิดในการ แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด แล้วการชักจูงบุคลากรระดับรองลงมา จนถึงผู้ปฏิบัติอาจทำได้ง่ายขึ้น

ทฤษฎีการแก้ไขชุมชน ถ้าชุมชนเป็นที่มาของปัญหา เช่น เป็นแหล่งอบายมุข หรือเป็น แหล่งของการกระทำความผิด ทางอาญา การจะแก้ไขให้ชุมชนมีอบายมุขลดลง หรือหมดไป ก็อาจ กระทำได้โดยอาศัยบุคคลในชุมชนนั่นเอง โดยผู้แก้ไขจากภายนอกไปให้คำปรึกษาแนะนำ ในการ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการ ช่วยเหลือผู้นำชุมชน และประชาชนแห่งท้องถิ่นนั้นในการแก้ไขปัญหาของชุมชน เมื่อสมาชิกของ ชุมชนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญห และด้วยความร่วมมือของหน่วยงานภายนอกชุมชน โดยเฉพาะ 4 กระทรวงหลัก อันประกอบด้วยกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง สาธารณะสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ ในชุมชนด้วย ปัญหาอบายมุข เช่น การจำหน่ายและเสพสารเสพติดให้โทษก็จะลดน้อยลง จนกระทั่งหมดไป ดังนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดที่ถูกคุกคามประพจน์ตามคำพิพากษาของศาล หรือถูกพักการลงโทษ ในคดียาเสพติด กลับไปสู่ชุมชนที่ปัญหาอบายมุขลดลงหรือหมดไป ก็ย่อมจะเลิกเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดได้โดยง่าย

จากทฤษฎีแก้ไขเปลี่ยนแปลง 3 ทฤษฎีหลัก ดังกล่าวนี มีกลวิธีสำคัญที่จะนำมาใช้ในการ ปฏิบัติต่อกระทำความผิด 3 กลวิธีด้วยกัน คือ

1. การใช้ความรู้และเหตุผล ถ้ากระทำความผิดได้กระทำความผิดไปเพราะความโง่เขลาเบาปัญญา หรือขาดความรู้ความเข้าใจ วิธีการแก้ไขฟื้นฟูอย่างหนึ่งก็คือ การให้ความรู้ที่ ถูกต้องแก่เขา เช่น การกระทำผิดกฎหมาย ในการขับขี่ยานพาหนะ เนื่องจากผู้ขับขี่ไม่รู้กฎหมาย เมื่อเขาารู้แล้วเขาก็จะไม่ฝ่าฝืนกฎหมายอีก

การใช้ความรู้และเหตุผล อาจได้มาจากการศึกษาวิจัยปัญหาต่าง ๆ ทั้งใน ระดับพื้นฐาน (basic research) หรือระดับประยุกต์ (applied research) เมื่อได้ข้อมูลถูกต้องจาก การวิจัย ข้อมูลนั้นก็ช่วยให้อ ผู้กระทำความผิดมีความรู้และใช้ความรู้นั้นเพื่อจะไม่กระทำ ความผิดอีกต่อไป

นอกจากนี้การใช้คนให้เหมาะสมกับงานและถูกเวลา (put the right man in the right job and at the right time) ก็อาจแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดได้ไม่ว่าใน สถานทีควบคุม หรือในชุมชน

2. กลวิธีให้การศึกษาละเอียดใหม่ การที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดลงไป เป็นเพราะความหลงผิดอาจเนื่องมาจากอุดมการณ์ที่ผิด ความเชื่อที่ผิด หรือประเพณีที่ผิด เช่น ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์เห็นว่า การที่บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือประกอบอาชญากรรม อาจเป็นเพราะได้รับประสบการณ์ที่เลวร้ายในวัยเด็กซึ่งฝังอยู่ในจิตใจ ก็อาจแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรืออาชญากรรม ดังนั้นนักทฤษฎีจิตวิเคราะห์ส่วนมากได้จัดแพทย์ ก็จะใช้กลวิธีให้การศึกษแก่ผู้กระทำความผิดละเอียดใหม่ ว่าสาเหตุความผิดเขามาจากอะไร เมื่อผู้กระทำความผิดได้ทราบและเข้าใจสาเหตุของปัญหาของเขาแล้ว เขาก็ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอีกต่อไป กลวิธีให้การศึกษาละเอียดใหม่มีมากมาย เช่น การเยียวยาทางจิต (psycho therapy) การแก้ไขแบบครอบครัว (family therapy) การแก้ไขแบบกลุ่ม (group therapy) การวิเคราะห์สัมพันธ์ระหว่างกัน (transactional therapy) และ การล้างสมอง (brain washing)

3. กลวิธีใช้อำนาจบังคับ อำนาจนั้นจะต้องเป็นอำนาจที่ชอบด้วยกฎหมาย คือมีกฎหมายรับรอง ในการปฏิบัติต่อกระทำความผิดไม่ว่าในสถานที่ควบคุม หรือในชุมชนย่อมจะมีกฎหมายให้เจ้าพนักงานของรัฐกระทำได้ เช่น ในการคุมความประพฤติจำเลยตามคำพิพากษาของศาล ศาลจะกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติโดยขู่ว่าถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาลจะยกเลิกการควบคุมความประพฤติและลงโทษจำคุกที่รอการกำหนดหรือรอการลงโทษไว้หรือในการจำคุกผู้กระทำความผิดก็มีกฎหมายรองรับให้เจ้าพนักงาน มีอำนาจควบคุมบังคับบัญชาผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษได้ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 และกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ เพราะฉะนั้นโดยหลักการแล้ว การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดจึงอาศัยกลวิธีอำนาจบังคับเป็นหลัก และใช้กลวิธีการใช้ความรู้และเหตุผลกับกลวิธีให้การศึกษาละเอียดใหม่เข้ามาสนับสนุน

อย่างไรก็ตามเมื่อกล่าวถึงทฤษฎีและกลวิธีดังกล่าวมานี้มีไขข้อใหม่ ทั้งนี้เพราะศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ ก็ได้นำมาใช้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบรมศาสดาของพุทธศาสนา ได้ทรงใช้ทฤษฎีและกลวิธี ดังกล่าวนี้ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงความเห็นผิด ให้มีความเห็นถูกต้องและแก้ไขปัญหของตนแลสังคมได้ เมื่อกว่า 2580 ปี มาแล้ว

กล่าวโดยสรุป ในการปฏิบัติต่อกระทำความผิดที่มุ่งต่อการฟื้นฟู จะต้องคำนึงถึงปัจจัย 4 ประการ คือ ผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ผู้แก้ไข สถานที่แก้ไข และวิธีการแก้ไข และนำทฤษฎี 3 ทฤษฎี ได้แก่ทฤษฎีแก้ไขเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ทฤษฎีแก้ไของค์การหรือหน่วยงานแลทฤษฎีแก้ไข ชุมชน ตลอดจนกลวิธีทั้ง 3 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการใช้ความรู้และเหตุผล กลวิธีการใช้

การศึกษาเสียใหม่ และกลวิธีการใช้อำนาจบังคับ มาใช้กับกระทำความผิดเป็นรายบุคคลก็น่าเชื่อว่า จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีได้

ตามพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2539 ประกาศ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2539 กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งตามกฎหมายโดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยกรมราชทัณฑ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักอาชญาวิทยาและหลักทัณฑ์วิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ สำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ
3. ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการ และการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง
4. จัดทำและประสานแผนงานของกรมราชทัณฑ์ ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนแม่บทของกระทรวง รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานของหน่วยงานในสังกัดกรมราชทัณฑ์
5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การแบ่งส่วนราชการของกรมราชทัณฑ์

1. ราชการบริหารส่วนกลาง
2. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

ภารกิจกรมราชทัณฑ์

แผนทิศทางกรมราชทัณฑ์ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2536-2545) กำหนดภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ 3 ประการคือ

1. การควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ภายหลังพ้นโทษ
3. การเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารราชทัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

เรือนจำกลางคลองเปรม

เรือนจำกลางคลองเปรมปัจจุบัน เดิมเป็นเรือนจำชั่วคราว ตำบลลาดยาว อำเภอ บางเขน ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2487 ต่อมาปี พ.ศ. 2502 ได้เปลี่ยนเป็นสถานอบรมและฝึกวิชาชีพ ตำบล

ลาดยาว อำเภอบางเขน เป็นสถานที่สำหรับอบรมและฝึกอาชีพบุคคลที่มีนิสัยและความประพฤติ เป็นอันธพาล

ในปี พ.ศ. 2503 กระทรวงมหาดไทย พิจารณาเห็นว่าเรือนจำกลางคลองเปรม ถนน มหาไชย (ปัจจุบัน คือ สวนบรมมณีนารถ) มีผู้ต้องขังแออัดมาก จึงให้ตั้งเรือนจำชั่วคราวเพิ่มขึ้นใน บริเวณกำแพงของสถานที่นี้อีก โดยแบ่งเป็นสถานอบรมและฝึกวิชาชีพส่วนหนึ่ง และเป็นเรือนจำ ชั่วคราวลาดยาว สังกัดเรือนจำกลางคลองเปรม ถนนมหาไชยอีกส่วนหนึ่ง

ในปี พ.ศ. 2505 กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดอาณาเขตเรือนจำชั่วคราวลาดยาว แบ่งแยกจากสถานอบรมและฝึกวิชาชีพเป็นการแน่นอน และให้ย้ายผู้ต้องขังจากเรือนจำกลาง คลองเปรมโดยให้เรือนจำกลางคลองเปรม ถนนมหาไชย เป็นเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และได้แยกสถานอบรมและฝึกวิชาชีพไปตั้งยังสถานที่ก่อสร้างแห่งใหม่

สถานที่ตั้งเรือนจำกลางคลองเปรมปัจจุบัน จึงเป็นเรือนจำกลางคลองเปรมโดย สมบูรณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา

ภารกิจหลักเรือนจำกลางคลองเปรม

1. การควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัย ของผู้ต้องขังให้เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับสังคมทั่วไปได้เมื่อ

พ้นโทษ

3. การเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารราชทัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อำนาจการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางคลองเปรม

เรือนจำกลางคลองเปรมจัดอยู่ในกลุ่มเรือนจำความมั่นคงสูง มีเกณฑ์ในการรับรับ ผู้ต้องขังดังนี้

1. ผู้ต้องขังคดีอุกฉกรรจ์ ซึ่งมีกำหนดโทษตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป รวมทั้งโทษประหารชีวิต และผู้ต้องขังมีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจที่ย้ายมาจากเรือนจำและทัณฑสถานต่าง ๆ ทั่วประเทศ
2. ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 30 ปี
3. ผู้ต้องขังป่วยที่ย้ายมาจากเรือนจำ และทัณฑสถานทั่วประเทศเพื่อรับการ บำบัดรักษาที่ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์
4. ผู้ต้องขังที่ย้ายระบายความแออัดมาจากเรือนจำ/ทัณฑสถานอื่น ๆ

หน้าที่ความรับผิดชอบ

เรือนจำกลางคลองเปรม มีหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของ ศาลและคำสั่งของผู้มีอำนาจ ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับผู้ต้องขังขององค์การ

สหประชาชาติและหลักสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 ภารกิจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง คือ การแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ต้องขังให้กลับสังคมได้อย่างปกติสุข ด้วยการจัดการศึกษา อบรมการฝึกอาชีพ ตลอดจนสวัสดิการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยสี่แก่ผู้ต้องขังตามความเหมาะสมกิจกรรมซึ่งเรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังคือ

การจัดให้มีการศึกษา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การศึกษาระดับวิชาชีพ โดยจัดการศึกษาระดับวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ดังนี้

- วิชาชีพช่างไม้ครุภัณฑ์	- วิชาชีพช่างเชื่อมโลหะ
- วิชาชีพช่างปูน	- วิชาชีพช่างไฟฟ้า
- วิชาชีพเกษตรกรรม	- วิชาชีพช่างตัดผม
- วิชาชีพช่างเครื่องยนต์	- วิชาชีพช่างวิทยุ
- วิชาชีพดนตรีสากล	- วิชาชีพสนทนาภาษาอังกฤษ
- วิชาชีพถักแห	- ช่างซิลค์กรีน ฯลฯ

การให้การศึกษ้อบรม

เรือนจำกลางคลองเปรม คำนึงถึงการให้การศึกษ้อบรมแก่ผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก เพราะการให้การศึกษ้อบรมเป็นหนทางแห่งการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ก่อให้เกิดความรู้สึกรู้จักคิดที่จะกลับตนให้เป็นพลเมืองดีของสังคม และถือเป็นนโยบายที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนภารกิจหลักที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้ซึ่งได้แบ่งการศึกษ้ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การให้การศึกษ้อบรมด้านศีลธรรม
2. การให้การศึกษ้อบรมด้านวิชาสามัญ
3. การให้การศึกษ้อบรมด้านวิชาชีพ

การให้การศึกษาด้านศีลธรรม

ฝ่ายพัฒนาจิตใจของเรือนจำเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการให้การศึกษ้อบรมแก่ผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. อบรมผู้ต้องขังเข้าใหม่
2. อบรมผู้ต้องขังเป็นหมู่ตามประเภทนักโทษ หรืออบรมรายตัว
3. อบรมผู้ต้องขังที่อยู่ในวัยหนุ่ม
4. อบรมผู้ต้องขังทั่วไปประจำสัปดาห์

5. อบรมผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ
6. อบรมผู้ต้องขังในวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
7. อบรมผู้ต้องขังวิชาธรรมศึกษา ตรี โท เอก
8. อบรมผู้ต้องขังฝึกวิชาชีพสสนา และจิตภาวนา
9. นิมนต์พระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิแสดงธรรมแก่เจ้าพนักงานและผู้ต้องขัง สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง
10. ติดต่อและประสานงานกับพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย เพื่อเชิญวิทยากรประกอบด้วย อนุศาสนาจารย์จากกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ มาอบรมผู้ต้องขังเดือนละ 1 ครั้ง
11. ติดต่อประสานงานกับผู้นำทางศาสนาคริสต์ เพื่อเข้าอบรมผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาคริสต์เดือนละ 2 ครั้ง
12. ติดต่อประสานงานกับสำนักจุฬาราชมนตรีเพื่อเชิญวิทยากรหรือผู้นำศาสนาอิสลามเข้าอบรมผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาอิสลามทุกวันศุกร์

การให้การศึกษาด้านวิชาสามัญ

เรือนจำกลางคลองเปรม ได้จัดตั้งโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จตามหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีโรงเรียนเปรมประชาวิทยา เป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน จัดแบ่งการเรียนออกเป็น 4 ระดับ คือ

- ระดับ 1 สำหรับผู้ไม่รู้หนังสือเลย ให้สามารถอ่านออกเขียนได้
- ระดับ 2 (ชั้นประถมปีที่ 4 เดิม)
- ระดับ 3 (ชั้นประถมปีที่ 6 เดิม)
- ระดับ 4 (ชั้น ม.ศ. 3 เดิม)
- ระดับมัธยมปลาย
- ระดับปริญญาตรี (สุโขทัยธรรมมาธิราช)

การให้การศึกษอบรมด้านวิชาชีพ

จะได้รับประกาศนียบัตรเมื่อจบ คือ

- ช่างตัดผม
- ช่างไม้
- ช่างยนต์
- เกษตรกรรม

การให้สวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง

1. การจัดหาอาหารเลี้ยงแก่ผู้ต้องขัง จัดอาหารตามโภชนาการ วันละ 3 มื้อ
2. การจัดให้มีร้านค้าสงเคราะห์ทั้งภายนอกและภายในเรือนจำ เพื่อจำหน่ายสินค้าราคาถูกพิเศษให้กับผู้ต้องขังและญาติผู้ต้องขัง
3. การจัดสวัสดิการเยี่ยมญาติ จัดสถานที่เยี่ยมให้กับผู้ต้องขังทั้ง 2 ประเภท คือ
 - 3.1 ประเภทถึงตัว (วันพบญาติ)
 - 3.2 ประเภทปกติ คือ ให้เยี่ยมทุกวันตามปกติยกเว้นวันหยุดราชการ
4. สวัสดิการด้านการรับฝากเงินของผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสซื้อสินค้าหรืออาหารบางประเภทที่นอกเหนือจากที่เรือนจำจัดเลี้ยงให้ในราคาถูกพิเศษ และจะนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในฝ่ายเงินฝาก ฯ เป็นเรือนจำแรกของประเทศไทย
5. จัดงานจดหมายติดต่อบริเวณระหว่างญาติของผู้ต้องขังกับตัวผู้ต้องขัง
6. จัดงานด้านนันทนาการให้กับผู้ต้องขัง
 - จัดหาอุปกรณ์การกีฬาให้กับผู้ต้องขังได้ออกกำลังกาย
 - จัดการแสดงดนตรีให้กับผู้ต้องขัง เพื่อผ่อนคลายความเครียด ตลอดจนให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสแสดงด้านดนตรี
 - จัดหาวิดีโอเทป และคาราโอเกะ ให้กับผู้ต้องขังได้ชมในวันหยุดราชการ
7. งานสังคมสงเคราะห์
 - จัดหาเครื่องอุปโภคที่จำเป็นแก่ผู้ต้องขัง เช่น เสื้อ ผ้าห่ม เสื้อผ้า เป็นต้น
 - จัดหาขอทุนการศึกษาให้แก่บุตรผู้ต้องขัง และขออวยวะเทียมอุปกรณ์ให้กับผู้ต้องขังที่พิการทั้งนี้ โดยการประสานงานกับกรมราชทัณฑ์และมูลนิธิต่าง ๆ
 - ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ประสานงานกับตลาดแรงงาน เพื่อหางานให้กับผู้ต้องขังที่มีความประสงค์จะทำงานเลี้ยงชีพตนเอง และในกรณีที่ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษแต่ไม่สามารถกลับบ้านด้วยตนเองได้ งานสังคมสงเคราะห์ จะจัดหารถไปส่ง สำหรับผู้ต้องขังที่ป่วยและพิการ
 - จัดค่าพาหนะ/เบี้ยเลี้ยงกลับภูมิลำเนาเมื่อพ้นโทษ

การเตรียมผู้ต้องขังก่อนวันปลดปล่อย

ภายหลังที่ผู้ต้องขังได้รับโทษจำคุกมาระยะเวลาหนึ่ง เรือนจำกลางคลองเปรมจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเลื่อนชั้นผู้ต้องขังเป็นชั้นดี ชั้นดีมาก และชั้นเยี่ยมตามลำดับ ผู้ต้องขังเหล่านี้ได้รับประโยชน์ตอบแทนมากกว่าผู้ต้องขังระหว่างหรือผู้ต้องขังชั้นกลาง หรือชั้นต่ำกว่า

โครงการหนึ่งที่ต้องบางคนได้รับ คือ การพิจารณาคัดเลือกเพื่อส่งออกไปทำงานสาธารณะนอกเรือนจำ สำหรับการทำงานสาธารณะผู้ต้องขังจะได้รับการลดวันโทษเท่ากับจำนวนวันที่ได้ออกไปทำงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานสาธารณะประโยชน์ เช่น ทำความสะอาดที่ระบายน้ำ ถ้าเป็นงานที่มีผลประโยชน์ตอบแทน จะได้รับเงินรางวัลปันผลกำไรสุทธิด้วย สำหรับผู้ต้องขังตั้งแต่ขึ้นไป ที่มีความประพฤติเป็นที่ไว้วางใจได้ว่าจะไม่หลบหนี จะได้รับการเลือกให้ไปอยู่ในทัณฑสถานเปิดเพื่อฝึกวิชาชีพด้านเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ปรับตัวให้พร้อมที่จะออกไปอยู่ร่วมกับชุมชนได้ภายหลังการพ้นโทษ

ขั้นตอนก่อนปล่อย

- ก่อนครบกำหนดโทษ จะจัดให้ทบทวนคดีหน้า ธรรมหน้า และให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติตนตลอดจนการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกที่ควร ภายหลังพ้นโทษ
- ติดต่อญาติเพื่อเตรียมตัวรับกลับภูมิลำเนา
- ในวันปล่อยหากผู้พ้นโทษไม่มีเครื่องแต่งกาย ทางเรือนจำ ฯ จะจ่ายเสื้อผ้าตามความเหมาะสมให้ 1 ชุด ให้ค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะเดินทางจนกลับถึงภูมิลำเนาเดิม

2. นักโทษประหารชีวิตของเรือนจำกลางคลองเปรม

2.1 แนวทางการปฏิบัติของเรือนจำต่อนักโทษประหารชีวิต

“ผู้บริหารเรือนจำต้องไม่ลืมที่จะคำนึงถึงว่า ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตก็พึงได้รับสิทธิที่จะเข้าถึงทนาย หรือตัวแทนกฎหมายโดยเรือนจำและจะต้องได้รับความปลอดภัยและความเป็นส่วนดีระหว่างการรักษาหรือกับทนายหรือตัวแทนทางกฎหมายเช่นเดียวกันกับผู้ต้องขังอื่น ๆ” (พินิพร โชติภักทรสมุล, 2547, น. 22-23)

ในปัจจุบันในหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศตะวันตก ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว หรือในบางประเทศ แม้ว่าจะโทษประหารชีวิตจะถูกบัญญัติไว้ในบทกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็ได้บังคับใช้กับผู้กระทำผิดแต่อย่างใด นอกจากนี้ ข้อตกลงหรือข้อสัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับด้านสิทธิมนุษยชน ยังสนับสนุนให้มีการใช้โทษประหารชีวิตในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เนื่องจากเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตนั้นถือเป็นวิธีการที่โหดร้ายและไร้ซึ่งมนุษยธรรม

อย่างไรก็ตามสำหรับบางประเทศที่มีการบัญญัติโทษประหารชีวิตไว้ในตัวบทกฎหมาย และยังมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนั้น การควบคุมและให้การ

ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องโทษในการอุทธรณ์ฎีกา ใช้ระยะเวลาที่ค่อนข้างยาวนาน ซึ่งก็ส่งผลทำให้ผู้ต้องขังถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำเป็นระยะเวลานานด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการควบคุมดูแลรับผิดชอบ ตลอดจนไปถึงการทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิตในเรือนจำ ถือเป็นภาระหน้าที่ที่ค่อนข้างหนักของเรือนจำและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในส่วนของผู้บริหารเรือนจำแล้ว ต้องคำนึงถึงการทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างเหมาะสมอย่างมีมนุษยธรรม ตลอดจนต้องให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก่เจ้าหน้าที่ที่ต้องทำหน้าที่ดูแลผู้ต้องขังโดยตรงด้วย

สำหรับแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตนั้น ข้อมูลจากคู่มือแนวทางด้านมนุษยธรรมในการบริหารงานเรือนจำของ Internation Centre For Prison Studies , King's College London ได้กำหนดแนวทางหรือหลักที่เรือนจำและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงและยึดถือปฏิบัติไว้ 7 ประการดังนี้

1. Decency and humanity การให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทุกอย่างเหมาะสมและมีมนุษยธรรมโดยปราศจากการคำนึงถึงว่าผู้ต้องขังจะต้องโทษในคดีอะไร หรือถูกพิพากษาลงโทษอย่างไร โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิต ไม่ควรจะได้รับ การปฏิบัติที่แปลกแยกหรือการปฏิบัติที่เข้มงวดโดยไม่จำเป็นอันเนื่องมาจากการต้องโทษประหารชีวิต

2. Separation of death penalty prisoners การคุมขังผู้ต้องขังในสถานที่ที่เหมาะสม เนื่องจากบางครั้งผู้ต้องขังอาจต้องถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำเป็นระยะเวลานานหลายปี ระหว่างกระบวนการอุทธรณ์ฎีกา โดยระบบการบริหารเรือนจำในบางแห่ง อาจจะคุมผู้ต้องขังโทษประหารในสถานที่ที่แยกต่างหากจากผู้ต้องขังทั่วไป หรือที่เรียกว่า แคนประหารชีวิต หรือบางแห่งอาจจะจัดผู้ต้องขังให้อยู่ในห้องแบบขังเดี่ยวแต่ในบางแห่งก็อาจจะคุมขังผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตไว้รวมกับผู้ต้องขังอื่น ๆ ทั่วไป

3. No justification for automatic separation การบริหารงานเรือนจำที่ดีนั้น ต้องยึดถือว่าไม่มีเหตุผลอันควรในการที่จะกีดกันผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตจากการทำงาน การได้รับการศึกษา หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของเรือนจำ นอกจากนี้ ผู้ต้องขังยังไม่ควรได้รับการศึกษา หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของเรือนจำ นอกจากนี้ผู้ต้องขังยังไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่เหมือนเป็นการลงโทษ หรือซ้ำเติมผู้ต้องขังในทางตรงกันข้ามเรือนจำควรหาแนวทางที่จะช่วยลดความกดดัน ความทุกข์ซึ่งถือเป็นการเรื่องปกติที่จะพบในผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตและเรือนจำยังควรจัดผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตให้ได้รับสวัสดิการหรือมีสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมเช่นเดียวกับผู้ต้องขังอื่น ๆ ทั่วไป

4. Equality of treatment ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตควรได้รับสิทธิทุกประการ เช่นเดียวกับผู้ต้องขังอื่น ๆ โดยเฉพาะไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ในเรื่องของการบริการทางการแพทย์ สุขภาพอนามัย การออกกำลังกาย และการคบหาสมาคมกับผู้ต้องขังอื่น ๆ

5. Full access to treatment ผู้บริหารเรือนจำต้องไม่ลืมที่จะคำนึงถึงว่า ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตก็พึงได้รับสิทธิที่จะเข้าถึงทนาย หรือตัวแทนทางกฎหมาย โดยทางเรือนจำต้องได้รับความปลอดภัยและให้ความเป็นส่วนตัวระหว่างการปรึกษาหารือกับทนายหรือตัวแทนทางกฎหมายเช่นเดียวกับผู้ต้องขังอื่น

6. staff should be specially selected เจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องปฏิบัติงานด้านการควบคุมดูแลผู้ต้องขังควรผ่านกระบวนการคัดเลือกเป็นพิเศษ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องปฏิบัติงานภายใต้สภาวะที่มีความเครียดสูงนั้น เจ้าหน้าที่จะต้องมีประสบการณ์และได้รับการอบรมอย่างดี โดยเฉพาะในด้านการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกระหว่างการปฏิบัติงาน รวมทั้งควรได้รับการสนับสนุนช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจากผู้บริหารในการปฏิบัติงานด้วย

7. Response to an execution ถ้ามีการประหารชีวิตเกิดขึ้นในเรือนจำ เหตุการณ์ดังกล่าวอาจนำมาซึ่งผลกระทบที่รุนแรงต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลกระทบดังกล่าวจะเริ่มตั้งแต่มีการกำหนดวันที่จะประหารชีวิต และบางครั้งอาจมีผลกระทบต่อเงื่อนไขการดำเนินการประหารชีวิตได้เสร็จสิ้นไปแล้ว ดังนั้น ผู้บริหารเรือนจำควรจะคิดหาวิธีการจัดการกับผลกระทบที่ตามมาของการประหารชีวิตที่อาจจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคน

แม้ว่าโดยปกติแล้ว ผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิต มักจะเป็นผู้กระทำผิดในคดีร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์และอาจจะถูกมองว่า เป็นบุคคลที่เป็นอันตรายหรือเป็นภัยต่อสังคมและบุคคลอื่น ๆ จึงควรจะต้องได้รับการดูแลคุ้มครองอย่างเข้มงวดเป็นพิเศษในระหว่างการรอการประหารชีวิต หรือการรอการพิจารณาตัดสินในชั้นอุทธรณ์ฎีกาอย่างไรก็ตาม เรือนจำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลควบคุมผู้ต้องขังดังกล่าว ควรจะระลึกว่าแม้จะต้องโทษถึงประหารชีวิตแต่ผู้ต้องขังดังกล่าวก็เป็นบุคคลที่พึงได้รับสิทธิอันชอบธรรมและได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับและมีมนุษยธรรม ดังนั้น แนวทาง 8 ประการดังที่กล่าวข้างต้นจึงได้ถูกกำหนดขึ้นสำหรับเรือนจำในการนำไปเป็นหลักปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต เพราะอย่างน้อยที่สุดจะได้เป็นเครื่องรับรองและแสดงว่าผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตก็พึงได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมเช่นเดียวกับผู้ต้องขังประเภทอื่น ๆ

แนวทางที่ประเทศไทยปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ มีความใกล้เคียงกับแนวทางด้านมนุษยธรรมทั้ง 8 ประการหรือไม่เพียงใด สำหรับประเทศไทยนั้น การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดประการเดียว คือ การเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตนั้น จากการยิงเป้าเป็นการฉีดยาสารพิษเข้าสู่ร่างกายในส่วนของแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตนั้น กรมราชทัณฑ์ได้มีการคำนึงถึงและปฏิบัติโดยสอดคล้องกับหลักมนุษยธรรมทั้ง 8 ประการที่กล่าวมาด้วยดีแล้วหรือยัง

ส่วนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตของกรมราชทัณฑ์นั้น เป็นไปตามกำหนดเวลาของกิจวัตรประจำวันของผู้ต้องขังทั่วไป กล่าวคือ

06.00 นาฬิกา ปลดปล่อยจากตึกนอนและให้ผู้ต้องขังทำภารกิจส่วนตัว

07.00 นาฬิกา รับประทานอาหารเช้า

08.00 นาฬิกา เคารพธงชาติ

*08.30 นาฬิกา ฝึกวิชาชีพ ศึกษาวิชาต่าง ๆ และทำงานทั่วไป

12.00 นาฬิกา รับประทานอาหารเช้า

*13.00 นาฬิกา ฝึกวิชาชีพ ศึกษาวิชาต่าง ๆ และทำงานทั่วไป

15.00 นาฬิกา ออกกำลังกาย

16.00 นาฬิกา ทำกิจกรรมส่วนตัว

17.00 นาฬิกา ผู้ต้องขังขึ้นตึกนอน

19.00 นาฬิกา สวดมนต์นั่งสมาธิ

20.00 นาฬิกา เข้านอน

จะมีความแตกต่างก็คือช่วงระยะเวลาที่มีเครื่องหมาย * แสดงไว้เพราะกรมราชทัณฑ์มีความเชื่อว่า “ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตเป็นผู้ที่จะพยายามกระทำการแหกหักหลบหนีอยู่ตลอดเวลา” นั่นเอง ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตของไทยจึงถูกจำกัดสิทธิต่างๆ อันพึงจะได้รับอย่างมีสมควร อาทิเช่น

1. ให้ใช้เครื่องพันธนาการชนิดตรวนตลอด 24 ชั่วโมง แม้ขณะกระทำการประหารชีวิต
2. ไม่ได้รับอนุญาตให้สามารถติดต่อกับญาติภายนอกทางโทรศัพท์ได้
3. ให้ยกเว้นการเยี่ยมญาติใกล้ชิดในวันพบญาติประจำปี
4. ให้ยกเว้นการฝึกวิชาชีพทุกประเภท
5. ไม่มีการแบ่งแยกชั้นของผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตออกเป็นชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ฯลฯ เหมือนกับผู้ต้องขังที่ได้รับโทษอื่น ๆ

6. ถูกจำกัดอาณาบริเวณมากกว่าผู้ต้องขังที่ได้รับโทษอื่น ๆ การได้รับการศึกษา และ การใช้ห้องสมุดจึงถูกจำกัดสิทธิได้ด้วยโดยปริยาย

จะเห็นได้ว่า กรมราชทัณฑ์ไม่มีระเบียบวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตไว้อย่างชัดเจน สิ่งที่ชัดเจนกลับกลายเป็นกฎ ระเบียบต่างๆ ที่ผู้ต้องขังในฐานะโทษอื่น ๆ ได้รับอนุญาตแต่ให้ยกเว้นกับผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต ส่งผลให้ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตถูกริดรอนสิทธิเสรีภาพหลายสิ่งหลายอย่าง เพียงเพราะความเชื่อของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ความจริงได้ แต่อย่างไรก็ตาม “ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต มีชีวิตอยู่เพื่อต่อสู้คดีและเพื่อรอคอยความหวัง มิใช่มีชีวิตอยู่เพื่อตั้งใจจะกระทำการแหกหักหลบหนี”

การดำเนินชีวิตภายใต้โชครวนแห่งพันธนาการ และมีการกินอยู่หลับนอน อยู่ในระบบของการจองจำ มีความยากลำบากมากเพียงพออยู่แล้ว โทษที่ได้รับนั้นเป็นโทษที่รุนแรงถึงชีวิตสมควรหรือไม่ที่รัฐบาลโดยกรมราชทัณฑ์จะปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ ดังวิธีการที่อาจเรียกได้ว่า “ขาดไว้ซึ่งมนุษยธรรม” เช่นนี้ตลอดไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฤษฎา เดชนะ (2543, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ต้องขังวัยหนุ่มต่อการจัดสวัสดิการผู้ต้องขัง ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังวัยหนุ่มมีความพึงพอใจในสวัสดิการด้านการศึกษาระดับมากที่สุดในเรื่องการเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่กรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบายเน้นหนักเรื่องการให้การศึกษาผู้ต้องขังวัยหนุ่มมากกว่าผู้ต้องขังประเภทอื่น ๆ ผู้ต้องขังวัยหนุ่มมีความพึงพอใจในสวัสดิการด้านปัจจัย 4 คือ ด้านความปลอดภัย ด้านอนามัยและสุขภาพและด้านการอำนวยความสะดวกในระดับปานกลาง และผู้ต้องขังวัยหนุ่มมีความพึงพอใจน้อย ต่อสวัสดิการด้านกีฬาและการออกกำลังกาย เนื่องจากผู้ต้องขังวัยหนุ่มมีความพึงพอใจน้อย ต่อสวัสดิการด้านกีฬาและการออกกำลังกาย เนื่องจากผู้ต้องขังวัยหนุ่มอยู่ในวัยฉกรรจ์ พบละกำลังส่วนเกินจึงมีค่อนข้างมาก แต่ได้รับการสนองต่อด้านกีฬาไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากกรมราชทัณฑ์มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณและสถานที่ส่วนสวัสดิการด้านเศรษฐกิจและด้านนันทนาการนั้น ผู้ต้องขังวัยหนุ่มมีความพึงพอใจน้อยที่สุดจากการที่ทัณฑสถานไม่ได้จัดสวัสดิการด้านนี้ให้ตรงกับความต้องการอันเนื่องมาจากการขาดแคลนงบประมาณและบุคลากร

ไพฑูรย์ วิเศษศิริ (2545, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัญหาและความต้องการของผู้ต้องขังในเรือนจำความมั่นคงสูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของผู้ต้องขังที่มีระยะเวลาการต้องโทษสูงในเรือนจำที่มีความมั่นคงสูงสุด เพื่อที่จะแสวงหาแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีโทษสูงได้อย่างเหมาะสม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีปัญหาและความต้องการด้านความคาดหวังในอนาคตมากที่สุด คือต้องการที่จะปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ รองลงมา คือปัญหาและความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพเพื่อนำ วิชาชีพที่ได้ไปใช้ภายหลังพ้นโทษ ซึ่งมีความสอดคล้องกับความคาดหวังในอนาคตกล่าวคือ ต้องการให้สังคมยอมรับและให้โอกาสในการประกอบอาชีพสุจริต รวมทั้งความต้องการด้านปัจจัยพื้นฐานอันได้แก่ความสำคัญของสุขภาพ คือ เรื่องความสะอาดของอาหารการได้รับการรักษาพยาบาล เรื่องน้ำในการอุปโภคบริโภคส่วนในด้านสวัสดิการและนันทนาการนั้น มีความต้องการได้ติดต่อกับญาติทางโทรศัพท์ ต้องการให้มีการจัดงานพบญาติใกล้ชิดตลอดไป การเพิ่มเวลาในการเยี่ยม และแจกลูกของเครื่องใช้จำเป็นแก่ผู้ต้องขังที่ไม่มีญาติเยี่ยมส่วนปัญหาด้านการศึกษาซึ่งอยู่ในลำดับน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ต้องขังส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน จึงขาดความกระตือรือร้นในการศึกษา จะคำนึงถึงสุขภาพ และการฝึกวิชาชีพมากกว่า เนื่องจากมีความคาดหวังที่จะกลับสู่สังคมภายนอกและประกอบอาชีพที่สุจริตและสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปรกติสุข

ณัฐชาภัทร คำคม (2547, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความต้องการของผู้ต้องขังหญิงศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ต้องขังหญิง เพื่อแสวงหาแนวทางและรูปแบบการให้บริการด้านสวัสดิการแก่ผู้ต้องขังหญิงได้อย่างเหมาะสม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านสวัสดิการและนันทนาการมากที่สุดลำดับรองลงมาคือ ความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพ ด้านความคาดหวังในอนาคตด้านการศึกษา ส่วนด้านปัจจัยพื้นฐานอยู่ในอันดับที่น้อยที่สุดความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงนั้น ผลของการศึกษาปรากฏว่า ผู้ต้องขังหญิงต้องการให้เน้นหนักในเรื่องการฝึกวิชาชีพระยะสั้นที่ใช้เงินลงทุนน้อย และด้วยแรงงานของตนเอง เพื่อนำไปประกอบวิชาชีพเลี้ยงตนเองในอนาคตด้วยความคาดหวังว่าจะไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ร้านค้าสวัสดิการของเรือนจำ ควรมีความหลากหลายของรูปแบบสินค้าที่สนองต่อตอบความเป็นผู้หญิงบ้างตามสมควร อาทิเช่น เครื่องสำอางต่าง ๆ และเรือนจำ ควรมีระบบการรักษาพยาบาลที่ครบครันทันทั่วทั้งที่ในกรณีฉุกเฉินต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการประหารชีวิตในประเทศไทย

โทษประหารชีวิตประมวลกฎหมายอาญา หมวด 3 ส่วนที่ 1 ว่าด้วยเรื่อง “โทษ” มาตรา 18 ได้กำหนดโทษสำหรับลงโทษสำหรับลงโทษแก่กระทำความผิดไว้ 5 ประการ คือ (กรมราชทัณฑ์ กองนิติการ, 2544)

1. ประหารชีวิต
2. จำคุก
3. กักขัง
4. ปรับ
5. ริบทรัพย์สิน

ใช้ในจำนวนโทษทั้ง 5 ประการ โทษประหารชีวิตเป็นโทษที่รุนแรงที่สุด การลงโทษการประหารชีวิตในชัวิตกฎหมายไทย กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดสารพิษให้ตาย” ดังนั้น วิธีการประหารชีวิตในประเทศไทย ในปัจจุบันทำได้วิธีเดียว คือ ฉีดยา หรือฉีดสารพิษให้ตาย

วัตถุประสงค์ ของการลงโทษโดยการประหารชีวิต ตามแนวความคิดดั้งเดิมและแนวความคิดในปัจจุบันน่าจะมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน คือเพื่อเป็นการแก้แค้นให้แก่บุคคลกระทำผิดให้สาสมกับการทำผิดในลักษณะตาต่อตา ฟันต่อฟัน เป็นการกำจัดบุคคลผู้กระทำผิดนั้นโดยเด็ดขาดถาวรไม่จำเป็นต้องนำมาอบรมแก้ไขกันอีกต่อไป ซึ่งเป็นการยุติบทบาทของบุคคลนั้น ๆ โดยสิ้นเชิง ทำให้สังคมพอใจที่ผู้กระทำผิด โดยเป็นการข่มขู่บุคคลซึ่งอาจจะมีแนวโน้มในการกระทำผิด

3.2 วิวัฒนาการของโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าประหารชีวิตเป็นโทษรุนแรงที่สุด ในสมัยโบราณประเทศไทยมีวิธีการประหารชีวิตหลายวิธีแตกต่างกันออกไปตามยุคและสมัย เช่น การประหารชีวิตด้วยการตีด้วยตะบองสั้นหรือตะบองยาว ตีด้วยไม้หวายทั้งหนาม หรือการخنขวาน เอาขวานผ่าอกทั้งเป็นแล้วแหกอกออก ต่อมาวิธีการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยได้วิวัฒนาการขึ้น โดยในปีพุทธศักราช 2451 เมื่อประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จึงได้กำหนดให้ใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการใช้ดาบตัดศีรษะเพียงอย่างเดียว ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 13 ว่า “ผู้ใดต้องคำ

พิพากษาให้ลงโทษอาญาประหารชีวิต ท่านให้เอามันไปตัดศีรษะเสีย” วิธีการใช้ดาบตัดศีรษะได้ใช้มาเป็นเวลานานถึง 26 ปี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2477 จึงได้ยกเลิกวิธีการประหารชีวิตดังกล่าว และได้แก้ไขกฎหมายลักษณะอาญาว่าด้วยการประหารชีวิตโดยการตัดศีรษะมาเป็นยิงให้ตายแทน และวิธีการประหารชีวิตด้วยการยิงด้วยปืน ก็ได้เปลี่ยนแปลงเป็นการฉีดยาหรือสารพิษในปัจจุบัน

การลงโทษประหารชีวิตเป็นปัญหาหนึ่ง ที่องค์กรพยายามเรียกร้องให้ประเทศไทยยุติการใช้โทษประหารชีวิต เพราะเห็นว่าการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายและไร้มนุษยธรรม จากข้อเรียกร้องในกรณีดังกล่าวถึงแม้จะยังไม่ชัดเจนที่ชัดเจนว่าการยกเลิกโทษประหารชีวิต หรือการคงให้มีโทษประหารชีวิตไว้ จะทำให้สัดส่วนของอาชญากรรมที่ร้ายแรงเพิ่มขึ้นหรือลดลง แต่ในประเทศซึ่งพัฒนาแล้วหลายประเทศก็ยังไม่คงมีโทษประหารชีวิตอยู่ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับประเทศไทยจากเสียงสะท้อนเมื่อกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการประหารชีวิตนักโทษ หรือจากการสำรวจทัศนคติของประชาชนซึ่งกระทำโดยมหาวิทยาลัยต่าง ๆ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังเห็นควรให้คงโทษประหารชีวิตไว้ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาอาชญากรรมที่มีความรุนแรง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมตลอดจนป้องกันสังคมจากผู้กระทำผิดที่เป็นอันตราย

อย่างไรก็ตาม วิธีการยิงด้วยปืน ซึ่งมีข้อสังเกตจากองค์กรต่าง ๆ เช่นเดียวกันว่าเป็นวิธีการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย และไร้มนุษยธรรม ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ถูกประหารชีวิตจะไม่ตายในทันที จะร้องเสียงโหยหวนบางครั้งต้องมีการยิงซ้ำ และมีเลือดเปรอะเปื้อนตามร่างกาย คุณเป็นการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมที่รัฐจะพึงปฏิบัติต่อพลเมือง ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงได้มีแนวคิดที่จะเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตจากการยิงด้วยปืนมาใช้วิธีการฉีดยาพิษแทน ซึ่งนับได้ว่าเป็นวิวัฒนาการอีกขั้นหนึ่งของการประหารชีวิต และดูจะเป็นวิธีการประหารชีวิตที่เหมาะสมกว่าเพราะทำให้ผู้ถูกประหารไม่ได้รับการทรมานและไม่เป็นการทารุณโหดร้าย อันเป็นการสอดคล้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง และยังมีค่าใช้จ่ายในการประหารแต่ละครั้งต่ำอีกด้วย ซึ่งแนวคิดในการเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตดังกล่าว นอกจากกระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรม เช่น กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข ทบวงมหาวิทยาลัย ศาลยุติธรรม กรมคุมประพฤติ แพทย์สภา สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะเห็นชอบกับแนวความคิดดังกล่าวแล้ว จากผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีการสำรวจความคิดเห็น (จัดทำโพล) การสัมมนาทางวิชาการ การเปิดเว็บไซต์รับฟังความคิดเห็น และการสำรวจบทความและวิจารณ์ในหนังสือพิมพ์ พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการประหารชีวิต โดยวิธีการฉีดยาพิษ ปัจจุบันการขอ

แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 เพื่อเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตจากการยิงปืนเป็นการฉีดสารพิษได้มีผลบังคับใช้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่ 19 ตุลาคม 2546

4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรต้น

ปัจจัยเกี่ยวกับภูมิหลัง

- อายุ
- สถานภาพการสมรส
- ระดับการศึกษา
- อาชีพก่อนต้องโทษ
- ฐานความผิด
- ระยะเวลาการต้องโทษ
- สถานภาพของคดี
- กิจกรรมที่ต้องการให้เรือนจำจัดให้
- การเข้าร่วมกิจกรรมที่สนใจ
- การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา
- การใช้ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

ตัวแปรตาม

ความต้องการของผู้ต้องขังโทษ

ประหารชีวิต 5 ด้าน

- ด้านปัจจัยพื้นฐาน
- ด้านสวัสดิการและนันทนาการ
- ด้านการพัฒนาจิตใจ
- ด้านความคาดหวังในอนาคต
- ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่